

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ
про результати відвідування
Шумського районного суду Тернопільської області
28.08.2025

м. Тернопіль, 2025

I. ВСТУП

На виконання функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 28.08.2025 року групою НПМ здійснено відвідування Шумського районного суду Тернопільської області (далі – суд).

Відвідування здійснювали члени групи НПМ у складі:

Криницький Олександр Миколайович, представник Уповноваженого у Тернопільській області (керівник групи НПМ);

Сапужак Софія Михайлівна, головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Коновалова Вікторія Віталіївна, регіональний координатор взаємодії з громадськістю Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.

Загальна інформація.

Суд розташований у двоповерховій будівлі, яка знаходиться за адресою: вулиця Івана Франка 28, місто Шумськ, Тернопільська область, 47101.

Голова суду – Катерняк Оксана Михайлівна;

Керівник апарату суду – Поліщук Ліна Клавдіївна.

Штатна чисельність працівників суду – 13 осіб, серед яких 3 суддів.

Організаційне та фінансове забезпечення діяльності суду здійснює Територіальне управління Державної судової адміністрації України у Тернопільській області.

При вході до будівлі наявна вивіска із зазначенням повної назви суду. У будівлі суду облаштовано два входи – головний та спеціального призначення – для висадки та конвоювання підсудних. Центральний вхід обладнаний пандусом та кнопкою виклику персоналу для осіб з інвалідністю (фото 1-3).

Пропускний режим та охорону суду здійснюють працівники Служби судової охорони. У приміщенні суду встановлено інформаційні стенди з наявною інформацією про графік прийому громадян, телефони гарячих ліній Державної судової адміністрації України, надання безоплатної правничої допомоги, правилами та обов'язками учасників судових процесів, зразками заяв тощо (фото 4).

Двері кабінетів містять таблички з надписами, що також містять інформацію нанесену шрифтом Брайля.

Для безперебійної роботи суду приміщення забезпечене генератором (фото 5).

У суді наявний 1 зал судових засідань, розташований на другому поверсі, який використовується для розгляду кримінальних справ. Зал судових засідань забезпечено обладнанням для конференц зв'язку та кабіною для підсудних (засуджених) зі спеціального захисного скла. У ньому також наявні аптечка з актуальними строками дії ліків, вогнегасник, бутильована вода для учасників судових процесів, кнопка виклику охорони (фото 6-9).

У будівлі суду наявна 1 камера для тримання обвинувачених, підсудних (засуджених), із загартованими вікнами. Поруч з кімнатою знаходяться санітарні вузли для обвинувачених, підсудних (засуджених) та конвою, забезпечено доступ до питної бутильованої води (фото 10, 11).

На час відвідування групою НПМ справи у суді не розглядалися.

Попередні зауваження.

Відвідування суду групою НПМ здійснювалось вперше.

II. ФАКТИ, ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ

Порушення права на захист від катування або нелюдського чи такого, що принижує гідність, поводження або покарання (стаття 3 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, частина 1 статті 28 Конституції України).

1. Вимогами пункту 6.5.2 Державних будівельних норм України В.2.2-26:2010 «Будинки і споруди. Суди», затвердженого наказом Міністерства регіонального розвитку та будівництва України від 17.05.2010 № 175 (далі – ДБН Суди) передбачено, що у будівлі суду повинно бути три камери на кожному залу судових засідань для розгляду кримінальних справ.

У ході відвідування встановлено, що в суді використовується 1 зал судових засідань для розгляду кримінальних справ. Відповідно до зазначених вимог, у суді має бути облаштовано 3 камер для тримання підсудних (засуджених), обвинувачених. Натомість у суді облаштовано 1 камеру для тримання підсудних (засуджених) площею 3 м².

За таких обставин в суді не може забезпечуватись роздільне розміщення чоловіків і жінок, дорослих і неповнолітніх, а також інших осіб відповідно до вимог статті 8 Закону України «Про попереднє ув'язнення».

Порушення права на життя та особисту безпеку (стаття 2 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 3 Загальної декларації прав людини, стаття 27 Конституції України).

2. У порушення пункту 15 Інструкції з організації конвоювання та тримання в судах обвинувачених (підсудних), засуджених за вимогою судів, затвердженого спільним наказом Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства юстиції України, Верховного Суду України, Вищого спеціалізованого суду України з

розгляду цивільних і кримінальних справ, Державної судової адміністрації України, Генеральної прокуратури України від 26.05.2015 № 613/785/5/30/29/67/68 (далі – Інструкція), у блоці, де розміщена камера для утримання підсудних, засуджених, обвинувачених осіб, у коридорах, де проходить маршрут їх конвоювання від вказаної камери до залу судового засідання, відсутня система відеонагляду. Унаслідок цього унеможливорюється контроль за безпекою громадян, які перебувають у вказаному просторі, що є передумовою для порушення їх прав на особисту безпеку та захист від інших протиправних посягань.

3. У порушення статей 18¹ Кодексу цивільного захисту України, у будівлі суду відсутнє найпростіше укриття для захисту громадян під час повітряної тривоги, воєнних дій, терористичних актів, а також у разі виникнення інших надзвичайних ситуацій.

Порушення права на професійну правничу допомогу (ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, ст. 59 Конституції України).

4. У порушення статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, пункту 23.4 Європейських пенітенціарних правил, статті 59 Конституції України, пункту 6.5.2 ДБН Суди, у приміщенні суду відсутня кімната для спілкування адвокатів з підсудними (засудженими), що унеможливорює повноцінну реалізацію їх права на захист та справедливий суд.

Окрім цього, зазначене порушення може стати причиною чергових звернень до Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ) і подальшої виплати Україною значних сум коштів в якості компенсації.

У справі «Фірстов проти Росії» (скарга № 67312/12) ЄСПЛ констатував, що хоч підсудний і міг спілкуватися зі своїм захисником через загородження у залі суду, у тому числі під час перерв, які оголошувалися для цієї мети суддею за клопотанням заявника, не було доведено, що такі консультації носять конфіденційний характер у зв'язку з присутністю конвою у межах досяжності слуху. Таким чином, ЄСПЛ засвідчив порушення статті 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Отже, відсутність у суді кімнати для адвоката має наслідком порушення гарантованого Конституцією України права на захист та професійну правничу допомогу, приватне та конфіденційне спілкування з адвокатом під час підготовки до судового засідання та обговорення деталей справи.

Порушення права осіб з інвалідністю на рівний доступ до правосуддя та інклюзивність (стаття 21 Конституції України, статті 9, 13 Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю).

5. Відповідно до вимог Державних будівельних норм В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення», затверджені наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 30.11.2018 № 327 (далі – ДБН Інклюзивність), доступність

для маломобільних груп населення повинна забезпечуватися фізичною можливістю і зручністю потрапляння та пересування об'єктом.

Так, у порушення вимог пункту 6.1.8 ДБН Інклюзивність, приміщення суду не обладнано, підймальними платформами, вертикальними підйомниками або іншими технічними засобами для безперешкодного переміщення в середині будівлі.

6. Окрім цього, у порушення вимог пункту 11.5 ДБН Інклюзивність, санітарні вузли у приміщенні суду не пристосовані для користування маломобільними групами населення через неможливість потрапляння людини на кріслі колісному до приміщень.

7. У порушення вимог пункту 6.3.1 ДБН Інклюзивність, на всіх наявних сходах будівель суду відсутнє контрастне маркування першої та останньої сходинки, яке повинне бути видно людям, які підіймаються і спускаються по сходах (фото 12).

ІІІ. РЕКОМЕНДАЦІЇ

Територіальному управлінню Державної судової адміністрації України в Тернопільській області, Шумському районному суду Тернопільської області відповідно до їх компетенції:

1. Опрацювати питання щодо забезпечення наявності у будівлі суду достатньої кількості камер для підсудних (засуджених) площею не менше ніж 4 м² на одну особу, виходячи з розрахунку три камери на одну залу судових засідань для розгляду кримінальних справ.

2. Обладнати приміщення суду у блоці, де розміщено камеру та у коридорі, де проходить маршрут конвоювання обвинувачених (підсудних), засуджених від камери до залу судового засідання системою відеонагляду.

3. Вжити заходи щодо обладнання у суді найпростішого укриття.

4. Вжити заходи щодо обладнання окремої кімнати для роботи адвокатів з підсудними (засудженими).

5. Вжити заходи щодо створення для осіб з інвалідністю та інших маломобільних груп населення відповідні умови доступу до приміщень суду.

Додаток: фототаблиця на 3 арк.

**Керівник групи НПМ
Представник Уповноваженого
у Тернопільській області**

Олександр Криницький

Фототаблиця до звіту

Фото 1

Фото 2

Фото 3

Фото 4

Фото 5

7

Фото 6

Фото 7

Фото 8

8

Фото 9

Фото 10

Фото 11

Фото 12

